

Prof. zw. dr hab. Andrzej Wielgosz
Pracownia Interpretacji Przestrzeni , Katedra Bioniki ,
Wydział Architektury i Wzornictwa , Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu

Poznań , wrzesień 2017

Recenzja pracy doktorskiej , której tytuł brzmi :

“ W objęciach miasta. Architektura jako emanacja bliskości.”

Autorką pracy doktorskiej jest Pani mgr sztuki Iwona Cała .

**Praca została zrealizowana na Wydziale Architektury I Wzornictwa ,
Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.**

Promotorem pracy jest Pan dr hab. sztuki inż. arch. Jacek Dominiczak ,

Profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Kierownik Pracowni Projektowania Wnętrz Miejskich

Wydział Architektury i Wzornictwa , Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Promotor pomocniczy jest Pani dr sztuki Katarzyna Krakowiak

Pracownia Projektowania Wnętrz Miejskich ,

Wydział Architektury i Wzornictwa, Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Praca doktorska realizowana jest w dziedzinie “sztuk plastycznych”

w dyscyplinie “sztuki projektowe”.

Recenzja

Tak jak prace doktorskie , tak i recenzje prac doktorskich podlegają określonym warunkom dzięki spełnieniu, których I praca I recenzja mogą być uznane za czytelną , wartościową wypowiedź w określonym kontekście i na jasno określony temat nawet , jeżeli tak jak w niniejszym przypadku , przedmiotem jest praca o charakterze teoretycznym i projektowym w dziedzinie sztuki - czyli trudno definiowalnym obszarze działalności człowieka.

Nie mniej jednak chciałby w miarę możliwości uniknąć powtórzeń informacji , które zazwyczaj pojawiają się w wielu miejscach postępowania doktorskiego a w recenzjach pracy dr zwłaszcza.

Motto pracy **“Bliskość to radykalny akt”** - intrygujące , którego sens wyjaśnia Autorka w części 8.04 *Koncepcja zszycia* str.222 - pracy:

“Bliskość to radykalny akt — reinterpreteruję hasło, które stało się w tej formie mottem na czas pracy nad rozprawą. Chcę zszyc na nowo, zacerować artystycznie moje miasto w obszarze najboleśniejszego przestrzennego rozerwania związanego ze stratą, ubytkiem, wypruciem nie tylko historii i ludzkich życiorysów, ale również miejsca rozumianego jako oswojona, zadomowiona przestrzeń. W koncepcji projektowej postanowiłam wykorzystać sposoby artystycznego zszywania miasta i zastosować przestrzenne techniki cerowania związane z kategorią bliskości. W wyniku badań przeprowadzonych w mojej rozprawie otrzymałam kilka różnych wariantów szwów miejskich, których zarówno conceptualne idee, jak i namacalny wymiar, próbuję wykorzystać w zaproponowanej koncepcji.” - cytat z pracy dr .

Praca składa się z 8 części , bibliografii , spisu źródeł fotografii , ilustracji I map , streszczenia / summary i podziękowania - całość liczy 251 stron.

Konstrukcja pracy - jak wynika z analizowanego przez mnie spisu treści , pdf oraz fizycznej formy pracy - organizacja tekstu , projektu I dokumentacji jest jasna , zrozumiała , czytelna , przekonywująca, dokumentacja kompletna .

Część I - to wprowadzenie – to prezentacja celów pracy , konstrukcji oraz podstawowych definicji i pojęć kluczowych dla pracy czyli - pojęcie architektury miasta , architektury jako takiej , pojęcie / określenie natury rzeczy i sposób pojmowania “szwów miejskich” , osnowy geometrycznej i wzorów oraz pojęcia bliskości , macierzyństwa , kobiecości , feminizmu oraz pojęcia metody “kintsugi” – metody zszywania
Całość jest interesująca , intrygująca , daje pojęcie o przedmiocie pracy / projektu. Zachęca do zaoznania się ze zrozumieniem.

Część II - to prezentacja problemów badawczych , tezy I metody .

Teza - która jest twierdzeniem jest zawarta w rozdziale **2.02. i brzmi :**

“ Architektura miasta w obszarach zestawień, zetknięć i nalożeń siatek miejskich niesie w sobie potencjał emanacji bliskości “ .

Rozdział **2.03. Metoda –str 56** to prezentacja metod i narzędzi do prowadzonych badań w zakresie sformułowanej tezy . Autorka – doktorantka – Pani Iwona Cała - w jasny sposób przytacza źródła inspiracji i stosuje “ teorię i metodologię analiz określanych jako metoda siatek miejskich, będącą częścią metody projektowania dialogicznego o raz opieram się na koncepcjach “Przestrzeni Dialogicznej i Kodu Tożsamości Lokalne” , opracowanych przez Jacka Dominiczaka. – też str.59

W tym miejscu pojawia się pojęcie “artystyczne cerowanie” – (str 66) siatek miejskich przestrzeni publicznych w odniesieniu do dwóch miast - Miasta Łódź I Miasta Barcelona, które będą przedmiotem analizy I generalnym odniesieniem do tekstu pracy doktorskiej - projektu badawczego i projektu artystycznego . Subiektywny wybór obu Miasta Autorka uzasadnia w własną historią I doświadczeniem w przekonujący sposób.

Koncepcja “miasta dialogicznego “ i metodą , która potem stanie się główną ideą projektową jest - wcześniej I Łódźniej wielokrotnie komunikowane pojęcie “zszywania / cerowania” – pojęcie “szwów miejskich”.

Za właściwe , ważne i interesujące uważam nazwanie rodzaju “języka “ za pomocą , którego Autorka opisuje analizowane i potem projektowane przez siebie przestrzenie publiczne “językiem tekstyliów” .

Kluczowe wydają się porównanie “wątku” i “osnowy ” do wieloznaczeniowych siatek miasta . “ Język tekstyliów “ ma character metafory poetyckiej i bezpośrednio wpływa na wartość narracji projektowej – projektu.

Str.68 - “ W cerowaniu artystycznym nie chodzi tylko o samą naprawę, ale również o sposób tej naprawy. I to właśnie odróżnia je od funkcjonalnego wypełnienia uszkodzenia poprzez odtworzenie splotu. Artystyczne cerowanie wymaga odtwarzania i tworzenia jednocześnie. Związane jest z rękodzielniczą techniką wymagającą poznania splotów, rodzajów nici i

dostosowania sposobu i efektu naprawy do uwarunkowań tkaniny. Łatwo wyczuć jak wiele analogii łączy tkaniny z miastem, a cerowanie z projektowaniem uzupełnień w miejskiej tkance.” I dalej

“ Patrząc zatem na analizowane miasta jak na zbiory tkanin o różnych splotach, które złączone są ze sobą przy pomocy różnorodnych ściegów lub, którym brakuje tego połączenia, czego konsekwencją jest zaburzenie ciągłości i generowanie granic. Analogiczne porównywanie pozwala budować barwniejsze i ciekawsze obrazy miast, o których myślę.” - pisze Pani Monika Cała w swojej dysertacji.

Część III - to prezentacja teorii i stanu badań str.69 to przegląd najważniejszych, najciekawszych teorii i projektów poczynając od Davida Lyncha poprzez Zygmunt Bauman , Christophera Alexandra i wielu innych wybitnych osobowości oraz ich nadzwyczajnych koncepcji / refleksji projektowych , socjologicznych , filozoficznych

3.01. David Lynch “Obraz miasta” - str. 71 , Troska str.26 Zbigniew ???/ Zygmunt Bauman przypisy str. 35

W tym miejscu Autorka czytelnie prezentuje aspekt macierzyństwa , architektura miasta i potencjalnej “bliskość miasta” .

Str.27 - to prezentacja inspiracji kluczowego dla projektu pojęcia “szwów miejskich” zasięgnięta z kultury japońskiej - to pojęcie “Kintsugi” . “ “Kintsugi” – to technika naprawy spękanej lub całkowicie potłuczonej ceramiki. Jej zasady i terminologia stały się cennym uzupełnieniem w procesie analiz i interpretacji miejskich szwów.”

Tematy badawcze str.33 to Przestrzeń publiczna miasta – str.33 , XIX w. centra Łódź i Barcelona – tabele – porównanie struktury obu miast i ich percepcji w badanych obszarach. Barcelona – “miasto pełne”.

Łódź - : miasto niepełne “ - po wojeni uzupełnione na zasadzie socjalistycznego myślenia . “Szwamy miejskie” – również metaforycznie miałyby cerować / zszywać / uzupełniać brakujące element .

Figura i tło architektury miasta – str. 49

“Dialogiczne definiowanie przestrzeni miejskich wewnątrz zakłada, że „jej wizerunek i jakość zależą nie tylko od architektury poszczególnych wewnątrz, ale też od architektury wielorakich relacji pomiędzy nimi”.

<http://www.diaade.org/pracownia-projektowania-wnetrz-miejskich/> i potem

<http://www.diaade.org/o-diaade/>

cytat : “ **Architektura Dialogiczna** interpretuje przestrzeń jako złożoną sieć miejskich (urbanistycznych i architektonicznych) wewnątrz, które formowane są przez różnorodne architektoniczne spotkania.

Architektura Dialogiczna rozpoznaje każde spotkanie architektoniczne jako unikalną sytuację etyczną, w której każdy budynek i każda urbanistyczna budowla mają prawo nie być pozbawiane swoich jakości i wartości. Tak formułowana etyka architektury nakłada odpowiedzialność na każdy nowo-projektowany budynek i nowo-planowaną budowę urbanistyczną. Zgodnie z myślą Levinasa *odpowiedzialność*, rozumiana jako *odpowiedź-ialność*, jako zdolność, umiejętność dania odpowiedzi, zmusza, by spotkanie stało się dialogiem. Inspiruje, by to, co przychodzi jako nowe odpowiedziało temu, co już jest. Ten dialog, stopień jego sukcesu, formuje skalę wartościowania Architektury Dialogicznej.”

(Giambatista Nolli – szrafowanie – szwarc plan – ceno białe , Camillo Sitte – pozytywne / negatywne)

Część IV - to rozdziały : Porównanie szwów miejskich Barcelony i Łodzi , Siatki miejskie jako

narzędzia służące do odnalezienia możliwych obszarów szwów miejskich, siatki miejskie Łodzi i Barcelony, szwy miejskie i ich interpretacja. (4.04. Szwy miejskie — interpretacja – str. 151, 4.06. Szwy miejskie w obszarach styków – str. 167 – to analizy porównawcze wielu siatek, wielu struktur urbanistycznych i architektonicznych, Łodzi i Barcelony)

Część V . Wypełnienie braku. Ta część tekstu ma charakter refleksji na temat architektura jako emanacja bliskości (Rozzerwania i ślady, dopełnione krajobrazy, Kobięce gesty w miejskiej przestrzeni, Architektura jako emanacja.)

Część VI . Trzecia pieśń deformacji . Szwy miejskie jako obszary pogranicza, Granica, Sekwencje przestrzeni, miejskie “dywany”, spotkanie, cerowanie artystyczne – str.203 Christopher Alexander –“Język wzorców” str.205

Część VII to Podsumowanie rozprawy – str.213 - to forma generalnych wniosków – konkluzji z rozważań / refleksji dotyczącej tezy i przedmiotu projektu badawczego w kontekście szeroko rozumianego projektowania przestrzeni publicznych / architektury / urbanistyki / etyki / filozofii .

W podsumowaniu w zwięzłej / syntetycznej, jednoznacznie czytelnej formie (str. 213) Autorka zawarła definicje trzech rodzajów bliskości :

“Bliskość jest realcją

“Bliskość jest kontynuacją”

“Bliskość jest gestem intymnego muśnięcia, relacją wyrażoną nie mocnymi uściskami, ale delikatnymi objęciami.” .

Wszystkie 3 definicje stanowią istotny rezultat – syntezy - podejmowanych refleksji .

Sformułowane definicje “bliskości” poprzez swoją ascetyczną formę oddają istotę podejmowanego problemu badawczego jak również w oczywisty sposób są formą konkluzji możliwej do zastosowania w realizacji tytułowego przedmiotu projektu (“próba projektowa”) jakim jest projekt przestrzeni publicznej – architektury jako emanacji bliskości”

“ W objęciach miasta. Architektura jako emanacja bliskości.”.

Sposób organizacji postępowania badawczego, sposób organizacji procesu analizowania / syntetyzowania i konkludowania oceniam jednoznacznie bardzo wysoko.

Część VIII. Próba projektowa – to rozdziały : Poszukiwania i analizy geometryczne, Kształty dawnych wnętrz, Resztki i ostańce wśród których rozdział 8.04 str.222 - Koncepcje szycia, - stanowi podstawowy sens - czyli zastosowanie konkluzji teoretycznej do koncepcji projektowej - czy nawet samego permanentnie- nieustannie toczącego się – trwającego procesu projektowego .

W tej części również szczególnie doceniam jasno wyrażoną przez Panią Doktorantkę deklarację postawy projektowej - która nawiązuje również do pojęcia “Architektury dialogicznej” która jest odniesieniem dla całości pracy doktorskiej i którą postaram się zacytować w całości :
cytat z pracy 8.04 Koncepcja szycia –

“ Przyjmuję zatem postawę uważności, radykalnej odpowiedzialności za teren, który biorę pod opiekę. Wiąże się ona z założeniem, że żaden z moich gestów nie może zniszczyć tego, co jest, a jedynie uzupełnić, wpleść nowe nici, które zbliżą do siebie i połączą, odseparowane obszarem parku, miejskie wnętrza Nowego i Starego Miasta. Zapropionowana przeze mnie architektura ma

w założeniu formować przestrzeń artystycznych miejskich szwów, jedno- cześnie przywracając pamięć przestrzeni Zaginionych kwartałów.” — str.222

Inne części tego samego rodzaju to : Ścieżki Jakuba – haft I fastryga

8.08 Podsumowanie próby projektowej – str. 232 w tym rozdziale Pani Iwona Cała pisze :

“W rozdziale dotyczącym stosowanych w rozprawie pojęć pisałam:

„Relacja bliskości na poziomie *architektury miasta* jest zatem sytuacją wyjścia naprzeciw temu, który jest dany, potrzebuje opieki i ukochania, i wzięcia odpowiedzialności za spotkanie.

Bli- skość, o której piszę, związana jest również z ciągłością, zarówno przestrzenną, jak i czasową.””

- I ta myśl w pełni moim skromnym zdaniem , oddaje, sens i wartość przedstawionej koncepcji projektowej polegającej na budowie przestrzeni sprzyjających potencjalnej bliskości w mieście – w tym wypadku w Mieście Łodzi.

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Iwona Całej

to praca eksperymentalna i z natury rzeczy eksperymentu innowacyjna.

Eksperyment polega na próbie znalezienia relacji między emocją - poczuciem „bliskości” a architektura oraz próbie znalezienia takich rozwiązań projektowych

które łącząc , zszywając - sprzyjają takim emocjom – obejmują .

Właśnie takie cechy prac doktorskich jak eksperymentalność - niepewność rezultatu , nie pewność wartości - składają się na sens i znaczenie pracy badawczej w ogóle a w zakresie sztuki w tym sztuki projektowej - zwłaszcza.

Rezultaty eksperymentów - tej konkretnej pracy doktorskiej - rozszerzają granice dotychczasowych pojęć w tym wypadku pojęcia projektowania , architektury, sztuki , działalności artystycznej - poprzez rozszerzenie pojęcia percepcji przestrzeni publicznej i jej pro społecznościowych cech.

Właśnie takie cechy pracy , ich eksperymentalny , niekonwencjonalny , nowatorski charakter i tym samym w znacznym stopniu dyskusyjne , intrygujące , subiektywne rezultaty składają się na możliwy sens i wysoką wartość recenzowanej pracy .

Koncepcja “ “miasta dialogicznego “ i metodą , która potem stanie się główną ideą projektową jest - wcześniej I później wielokrotnie komunikowane pojęcie “zszywania / cerowania” – pojęcie “szwów miejskich”.

Za właściwe , ważne i interesujące uważam nazwanie rodzaju “ języka “ za pomocą , którego Autorka opisuje analizowane i potem projektowane przez siebie przestrzenie publiczne “językiem tekstyliów” .

Kluczowe wydają się porównanie “wątku” i “osnowy ” do wieloznaczeniowych siatek miasta . “ Język tekstyliów “ ma character metafory poetyckiej i bezpośrednio wpływa na wartość narracji projektowej – projektu.

Projekt polega na mniej lub bardziej fizycznych / metaforycznych zszywaniach wybranych miejsc w przestrzeni publicznej w taki sposób żeby mogły dawać poczucie zrozumienia , bliskości , dawać możliwość bycia uważnym , możliwość odnajdywania się “ W objęciach miasta” przyjaznego, w objęciach miasta dialogicznego.

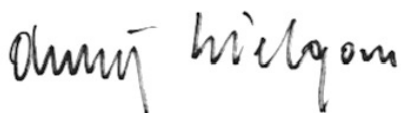
Mój nieukrywany entuzjazm do eksperymentów w zakresie projektowania i tym samym recenzowanej pracy – tekstu i projektu Pani Iwony Całej bierze się z przekonania o słuszności wyboru kierunku eksperymentów projektowych Autorki. Projekt – całość koncepcji pracy nawiązuje do współczesnych trendów w zakresie projektowania architektury, sztuki oraz projektów realizowanych przez instytucje o trudnej do podważenia pozycji.

Sens i znaczenie prac badawczych / eksperymentalnych zwłaszcza w dziedzinie sztuki i projektowania nie są jednoznaczne i w tym odnajdywałbym naturalną wartość i urok tej konkretnej – recenzowanej przeze mnie pracy.

Całość pracy doktorskiej – tekst pracy teoretycznej i projekt – “koncepcja projektowa”, której Autorką jest Pani mgr Iwona Cała jest szczególnego rodzaju narracją, jest szczególnego rodzaju porządkiem i metaforą nawiązująca do współczesnych / nowoczesnych - prospołecznościowych form myślenia o mieście, o przestrzeniach wspólnych, myślenia o przestrzeniach publicznych, które będą emanują potencjałem “bliskości”, potencjałem istotnych sensów, których wartość często wydaje się być wartością utraconą.

Uprzejmie informuję Szanowną Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, że przedłożona Radzie Wydziału AiW - recenzowana przeze mnie praca doktorska - Pani mgr sztuki Iwony Całej zrealizowana pod kierunkiem Promotora, Pana Profesora dr hab. Inż. Architekta Jacka Dominiczaka i Promotor pomocniczej Pani dr Katarzyny Krakowiak jest oryginalnym, interesującym, w pełni wartościowym dziełem, przedsięwzięciem projektowym / artystycznym – pracą doktorską - odnajdującą się w kontekście współczesnych badań, eksperymentów artystycznych i refleksji filozoficznych w dziedzinie teorii architektury, architektury, sztuki współczesnej, współczesnego projektowania etc.

Z pełnym przekonaniem uprzejmie oświadczam, że recenzowana przez mnie praca spełnia wymagania stawiane pracom naukowym w tym pracom doktorskim przewidziane w art. 13 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym z dnia 14 marca 2003 „o stopniach naukowych i tytule naukowym „w dziedzinie sztuk plastycznych” w dyscyplinie „sztuki projektowe „,

Jednocześnie uprzejmie informuję Szanowną Radę Wydziału Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, że jest mi znane opracowanie pod tytułem „Dobre praktyki w procedurach recenzyjnych w nauce” – opracowane i wydane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie w 2011 r. Uprzejmie oświadczam również, że moje własne kompetencje w dużym stopniu pokrywają się z zakresem problematyki podejmowanej w recenzowanej pracy. (AW - dr w dziedzinie nauk tech. – architektura, prof.- sztuki plastyczne, praktyka w zakresie projektowania i dydaktyki projektowania <http://andrzejwielgosz.com>, www.wielgosz.poznan.pl www.uap.edu.pl

